



Evropská unie a politika rozšíření

(Vztah k Turecku a zemím západního Balkánu)

Hlavní body agendy SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky a vnějších vztahů EU)



Přehled SZBP č. 03/2017

1. – 31. březen 2017

autor: Martin Kuta, Daniela Jurečková, Pavel Komárek

PŘEHLED SZBP EU

Obsah:

<i>EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ</i>	4
NÁVŠTĚVA VYSOKÉ PŘEDSTAVITELKY V ZEMÍCH ZÁPADNÍHO BALKÁNU _____	4
STANOVISKO BENÁTSKÉ KOMISE KE ZMĚNĚ TURECKÉ ÚSTAVY _____	9
<i>HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU</i>	10
K POLITICKÉMU JEDNÁNÍ V MOSAMBIKU _____	10
RADA PŘIDRUŽENÍ EU-ALŽÍRSKO, SJEDNÁNÍ PRIORITY PARTNERSTVÍ _____	11
K VÝVOJI V MALI _____	12
STRATEGIE EU K SÝRII, PÁTÉ KOLO MÍROVÝCH ROZHOVORŮ _____	12
SBOP: POSÍLENÍ EVROPSKÉ BEZPEČNOSTNÍ A OBRANNÉ ČINNOSTI _____	17
UKRAJINA: PRODLOUŽENÍ MISE OBSE, PRODLOUŽENÍ UPLATŇOVÁNÍ OMEZUJÍCÍCH OPATŘENÍ _____	18
STANOVISKO ESVČ K DEMONSTRACÍM V RUSKU A BĚLORUSKU _____	19
MOLDAVSKO-UKRAJINSKÁ DOHODA O DODÁVKÁCH ELEKTŘINY, ZPRÁVA O ASOCIAČNÍ DOHODĚ _____	20
LIBYE, JEDNÁNÍ S AU _____	21

AKTUÁLNÍ VYDÁNÍ:	EDICE: Přehled SZBP EU
Název: Evropská unie a politika rozšíření; Hlavní body agendy SZBP EU; Dokumenty SZBP EU	Typ edice: online, ISSN 2533-4263
Autoři: Kuta, M., Jurečková, D., Komárek, P.	URL: http://www.psp.cz/sqw/ppi.sqw?d=2
Číslo: Přehled SZBP č. 03/2017	První vydání edice: leden 2005
Datum: 1. – 31. 3. 2017	Frekvence vydání edice: měsíčně
Klíčová slova: ESVČ/EEAS; SZBP; Sýrie; mírová jednání; Balkán; přístupová jednání; Turecko; Benátská komise; partnerství; SBOP; omezující opatření; Ukrajina; Moldavsko	Zaměření: přehledy Společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU
	Jazyk: CZ
	Vydavatel: Kancelář Poslanecké sněmovny, Sněmovní 4, 118 26 Praha 1

PARLAMENTNÍ INSTITUT plní úkoly vědeckého, informačního a vzdělávacího střediska pro Poslaneckou sněmovnu, její orgány, poslance a Kancelář Poslanecké sněmovny, pro Senát, jeho orgány, senátory a Kancelář Senátu. Naše činnosti a produkty uvádíme níže.

Oddělení všeobecných studií	STUDIE Srovnávací studie Analytické studie	ODPOVĚDI NA DOTAZ Stručné odpovědi na dotazy členů Parlamentu	VYBRANÁ TÉMATA Studie zpracované k aktuálním problematikám	MONITORING Vybrané hospodářské měnové a sociální ukazatele	MIGRACE Přehled aktualit v oblasti migrace za vybrané období
	PŘEHLED SZBP Společná zahraniční a bezpečnostní politika EU	EUROZÓNA+ Přehled ekonomických událostí v EU	PODKLADY pro zahraničně politická jednání	PŘEDNÁŠKY pro zahraniční delegace, PS, Senát	
Oddělení pro evropské záležitosti	STANOVISKA kompatibility nevládních návrhů zákonů s právem EU	KONZULTACE k předkládaným vládním návrhům zákonů	DOKUMENTY EU Výběr z aktů a dokumentů EU zaslaných PS	ZPRÁVY Aktuální agenda v Bruselu	PODKLADY pro jednání výboru na mezinárodní úrovni
Oddělení komunikace a vzdělávání	INFORMAČNÍ STŘEDISKO Informace o činnosti Poslanecké sněmovny a prohlídky budov	ECPRD Spolupráce s Evropským centrem pro parlamentní výzkum a dokumentaci	PŘEDNÁŠKY pro Poslaneckou sněmovnu, pro školy, veřejnost	INFORMAČNÍ MATERIÁLY o fungování Poslanecké sněmovny, o legislativním procesu	ZÁPISY ze schůzí, seminářů, přednášek, kulatých stolů

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

OBSAH

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ _____	4
NÁVŠTĚVA VYSOKÉ PŘEDSTAVITELKY V ZEMÍCH ZÁPADNÍHO BALKÁNU _____	4
STANOVISKO BENÁTSKÉ KOMISE KE ZMĚNĚ TURECKÉ ÚSTAVY _____	9
HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU _____	10
K POLITICKÉMU JEDNÁNÍ V MOSAMBIKU _____	10
RADA PŘIDRUŽENÍ EU-ALŽÍRSKO, SJEDNÁNÍ PRIORITY PARTNERSTVÍ _____	11
K VÝVOJI V MALI _____	12
STRATEGIE EU K SÝRII, PÁTÉ KOLO MÍROVÝCH ROZHOVORŮ _____	12
SBOP: POSÍLENÍ EVROPSKÉ BEZPEČNOSTNÍ A OBRANNÉ ČINNOSTI _____	17
UKRAJINA: PRODLOUŽENÍ MISE OBSE, PRODLOUŽENÍ UPLATŇOVÁNÍ OMEZUJÍCÍCH OPATŘENÍ _____	18
STANOVISKO ESVČ K DEMONSTRACÍM V RUSKU A BĚLORUSKU _____	19
MOLDAVSKO-UKRAJINSKÁ DOHODA O DODÁVKÁCH ELEKTŘINY, ZPRÁVA O ASOCIAČNÍ DOHODĚ _____	20
LIBYE, JEDNÁNÍ S AU _____	21

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

EVROPSKÁ UNIE A POLITIKA ROZŠÍŘENÍ

(Vztah k Turecku a zemím západního Balkánu)

NÁVŠTĚVA VYSOKÉ PŘEDSTAVITELKY V ZEMÍCH ZÁPADNÍHO BALKÁNU

Pozadí

Vysoká představitelka Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Federica Mogheriniová navštívila na začátku března státy západního Balkánu. Již před návštěvou avizovala, že pro EU je spolupráce s tímto regionem klíčovou prioritou. Jde především o posun těchto států kupředu k reformám, které je nezvratitelně přiblíží ke vstupu do EU. Zároveň v tomto kontextu zůstává zásadní regionální spolupráce a dobré sousedské vztahy.¹

Albánie

V Albánii se vysoká představitelka setkala s premiérem Edi Ramou. Od její poslední návštěvy učinila země velký pokrok kupředu, především díky přijetí reformy justice, která se týká klíčových oblastí boje s korupcí, proti organizovanému zločinu a obchodování s narkotiky. Mogheriniová dále uvedla, že jakmile bude reforma implementována, EU je připravena zahájit jednání o přístupu Albánie do EU. Dále apelovala na to, aby nadcházející volby v červnu letošního roku odpovídaly mezinárodním liberálně-demokratickým standardům. Vyzvala také k opuštění jakékoliv agresivní rétoriky, která by mohla vést v regionu ke konfliktu, a v dalších jednáních s premiérem slíbila projednat roli země v dynamice celého západního Balkánu.² Problematickým aspektem Albánie je opozice, která blokuje všechna rozhodnutí parlamentu a která by mohla potenciálně ohrozit i zmíněné parlamentní volby. Odborníci také navrhuji mediaci sporu mezi vládou a opozicí prostřednictvím třetí strany.³

V Albánii předstoupila Mogheriniová před studenty Tiranské univerzity. Region západního Balkánu Mogheriniová opakovaně popisuje jako srdce Evropy, bez které nebude EU nikdy úplná. Albánie se posunula již mezi respektované členy mezinárodního společenství, je členem NATO a zodpovědným hráčem ve svém regionu. Mogheriniová podotkla, že státy západního Balkánu musí být velmi opatrné při spolupráci a dialogu se svými sousedy, a Albánie by právě v tomto kontextu mohla ukázat, že je schopná stát příkladem. Zdůraznila taktéž důležitost nezávislého justičního systému, který pomůže Albánii bojovat proti organizovanému zločinu a všem druhům

¹ ESVC: Federica Mogherini to travel to the Western Balkans from 1 to 4 March, 02/03/2017 [cit. 2017-03-15]. Dostupný z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/21689/federica-mogherini-travel-western-balkans-1-4-march_en.

Srovnej též Přehled SZBP EU 2/2017, s. 6. ISSN 2533-4263. Dostupný z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=108530>.

² ESVC: Remarks by High Representative/Vice-President Federica Mogherini following her meeting with Edi Rama, Prime Minister of Albania. 03/03/2017 [cit. 2017-03-15]. Dostupný z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/21965/remarks-high-representativevice-president-federica-mogherini-following-her-meeting-edi-rama_en.

³ MEJDINI, Fatjona. Observers Suggest Foreign Mediation for Albania's Crisis. [online]. 15/03/2017 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: <http://www.balkaninsight.com/en/article/analysts-in-tirana-believe-an-international-referee-can-broker-political-crisis-03-14-2017>.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

pašeráctví. Jako vedlejší efekt by reforma justice měla přilákat nové investory ze zahraničí a podpořit ekonomický růst.⁴

Bosna a Hercegovina

Vysoká představitelka se v Sarajevu setkala s radou ministrů (státní vládou) a dalšími politickými lídry. Podle jejích slov se Bosna a Hercegovina vydala na cestu směrem k EU a již má za sebou významné kroky, které vedly např. ke zlepšení ekonomického růstu. Pro EU je strategicky důležité, aby země směřovala ke vstupu do EU. EU oceňuje v tomto ohledu především snahu rady ministrů a prezidia země. Tento přístup vyžaduje konzistenci taktéž ze strany EU, což je dle slov Mogheriniové odpovídající. Existují další výzvy, na úrovni státu, regionu i celosvětově, které bude v budoucnu nutné překonat. Mogheriniová je přesvědčená, že vedení země bude schopné se s výzvami vyrovnat.⁵

Černá Hora

Černou Horu navštívila vysoká představitelka jako první zemi. Mogheriniová se setkala s prezidentem Vujanovićem, premiérem Markovićem, předsedou parlamentu Brajovićem a promluvila také k parlamentu. Černá Hora je z balkánských států nejbližší vstupu do EU, což Mogheriniová označila za úkol současné politické generace, nikoli až té budoucí. Černá Hora zároveň představuje důležitou součást regionu, jelikož pozitivně ovlivňuje dynamiku mezi státy. Vstup do EU je pro Černou Horu podle Mogheriniové klíčovou otázkou budoucnosti. Černá Hora už provedla zásadní kroky a reformy směrem k přijetí, jejich ekonomika roste velmi rychle, uskutečňují se studentské výměny, turismus je na vzestupu a Černá Hora již stojí na prahu přijetí do NATO. Mogheriniová v závěru vyzvala politickou reprezentaci v parlamentu, aby odsunula své vnitřní politické rozepře, a společně přijala tuto výzvu a posunula se kupředu.⁶

Mogheriniová zdůraznila, že splnění podmínek pro vstup do EU by mělo být spíše chápáno jako naplnění očekávání vlastního obyvatelstva. Vyjádřila zklamání z toho, že opozice se nezúčastnila jednání během její návštěvy. Opozice v zemi se staví například také proti přijetí do NATO.⁷ I přes to, že se v současnosti Černé Hoře ekonomicky daří, všeobecná ekonomická a sociální situace je velmi složitá.⁸

⁴ ESVČ: Remarks by the HRVP Mogherini at the University of Tirana. 03/03/2017 [cit. 2017-03-15]. Dostupný z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/21961/remarks-hrvp-mogherini-university-tirana_en.

⁵ ESVČ: Remarks by High Representative/Vice-President Federica Mogherini following her meeting with Denis Zvizdić, Chair of the Council of Ministers of Bosnia and Herzegovina, 04/03/2017 [cit. 2017-03-15]. Dostupný z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/21973/remarks-high-representativevice-president-federica-mogherini-following-her-meeting-denis_en.

⁶ ESVČ: High Representative/Vice-President Federica Mogherini at the Parliament of Montenegro, 01/03/2017 [cit. 2017-03-15]. Dostupný z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/21734/high-representativevice-president-federica-mogherini-parliament-montenegro_en.

⁷ TOMOVIC, Dusica. Montenegro Opposition Asks Bannan to Block NATO Accession. 03/03/2017 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: <http://www.balkaninsight.com/en/article/montenegrin-opposition-seeks-help-from-trump-s-strategist-03-02-2017>.

⁸ ESVČ: Remarks by Federica Mogherini following her meeting with Duško Marković, 02/03/2017 [cit. 2017-03-15]. Dostupný z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/21811/remarks-federica-mogherini-following-her-meeting-dusko-markovic_en.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Makedonie

Napětí v zemi začalo dále narůstat poté, co prezident Ivanov odmítl udělit mandát k vytvoření nové vlády předsedovi doposud opoziční socialistické strany Zoranu Zaevovi (SDSM). Zaev přitom oznámil schopnost sestavit vládu za pomoci stran albánské menšiny.⁹ Média i šéf bývalé vládnoucí strany VMRO-DPMNE Nikola Gruevski podporují nacionalistickou rétorikou a probíhající protesty proti vytvoření vlády socialistickou stranou SDSM, díky které by se podle nich země dostala do rukou etnických Albánců. Albánci představují až čtvrtinu obyvatel Makedonie a od nové vlády si slibují především rozšíření albánštiny v zemi. Makedonie jako multietnická země je v tomto ohledu velmi citlivá a manipulovatelná. O situaci se zajímá i Albánie a Kosovo.¹⁰ Současný premiér Dimitriev také vyzval k předčasným parlamentním volbám, a to společně s komunálními. Podle něj je to jediná cesta ven z politické krize v Makedonii.¹¹

Vysoká představitelka se v Makedonii setkala jak s organizacemi občanské společnosti, tak s politickými představiteli v parlamentu a prezidentem Gjorgem Ivanovem. Politické vedení země dlouhodobě nedokázalo vyjednávat o vstupu posunout kupředu. V současnosti se Makedonie nachází ve stavu politické a institucionální krize a je povinností politického vedení zabránit, aby se tato krize dále rozšiřovala a nabírala nové dimenze v rámci celého regionu.¹² Mogheriniová dále promluvila k vysokoškolským studentům ve Skopji. Opět zdůraznila nebezpečí, které plyne ze současné politické a institucionální krize, a vyzvala studenty, aby nepřestávali usilovat o vstup do EU. Mogheriniová apelovala i na makedonskou vládu, aby zemi posouvala kupředu.¹³

Srbsko

Srbsko je konzistentní ve svém směřování ke vstupu do EU a společně s ní pracují na zlepšení justice, vlády práva, systému médií a životního prostředí. Zlepšení v těchto oblastech může nalákat nové investory a také zaručit lepší život pro Srby nejen v budoucnosti, ale také v současnosti. Politika v tomto regionu je velmi složitá a pořád je zde určité napětí, ke kterému je nutno přistupovat opatrně.

Vysoká představitelka navštívila taktéž Srbsko, kde promluvila mimo jiné i k parlamentu. EU se nechce zapojovat do domácích politických debat, ovšem vzájemná spolupráce ve výše zmíněných oblastech je důležitá pro samotné přijetí Srbska do EU. Mogheriniová zdůraznila, že regionální stabilita Balkánu je strategickým zájmem EU, protože „mír na Balkáně znamená mír v Evropě.“¹⁴

⁹ JAKOV MARUSIC, Silnisa. Macedonia President Denies Zaev Right to Form Govt [online]. 2017 [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <http://www.balkaninsight.com/en/article/macedonian-president-rejects-awarding-pm-mandate-to-opposition-leader-03-01-2017>.

¹⁰ JORDANOVSKA, Meri a Sinisa JAKOV MARUSIC. Pro-Govt Media Inflamm Nationalist Hysteria in Macedonia [online]. 2017 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: <http://www.balkaninsight.com/en/article/macedonia-s-propaganda-war-spreads-nationalist-hysteria-03-15-2017>.

¹¹ Dimitriev: Parliamentary alongside local elections to end crisis. Vlada.mk [online]. 2017 [cit. 2017-03-19]. Dostupné z: <http://vlada.mk/?q=node/12720&language=en-gb>.

¹² ESVČ: High Representative/Vice-President Federica Mogherini in Skopje, 02/03/2017 [cit. 2017-03-15]. Dostupný z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/21847/high-representativevice-president-federica-mogherini-skopje_en.

¹³ ESVČ: Speech by the High Representative/Vice-President Federica Mogherini to university students in Skopje, 03/03/2017 [cit. 2017-03-15]. Dostupný z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/21936/speech-high-representativevice-president-federica-mogherini-university-students-skopje_en.

¹⁴ ESVČ: Remarks by the HRVP Federica Mogherini at the joint press conference with the Prime Minister of Serbia Aleksandar Vučić, 03/03/2017 [cit. 2017-03-15]. Dostupný z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/21956/remarks-hrvp-federica-mogherini-joint-press-conference-prime-minister-serbia-aleksandar-vucic_en.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Ve svém projevu v parlamentu Mogheriniová vyjádřila přesvědčení, že se EU v nejbližších letech o balkánský region skutečně rozšíří a Srbsko bude mezi přístupujícími státy. Zároveň vyjádřila vděk srbské vládě, parlamentu a premiérovi Vučićovi za jejich práci na cestě do EU. Potom, co byly v minulém roce otevřeny čtyři další kapitoly přístupových jednání, další dvě byly otevřeny také v březnu 2017. EU je hlavním obchodním partnerem Srbska; téměř dvě třetiny srbských exportů směřují do EU a více než tři čtvrtiny zahraničních investic přichází z EU – EU má zájem tuto spolupráci nadále prohlubovat. Srbsko a EU musí vzájemně spolupracovat, jelikož před nimi stojí stejné výzvy – transnacionální organizovaný zločin, proud migrantů, zajištění energetické bezpečnosti a bezpečnosti obyvatel. Společné úspěchy jsou stále velmi křehké; nová destabilizace regionu by ohrozila ekonomický růst a zastrašila také investory. I proto EU velmi pozorně sleduje stále vypjatý dialog mezi Bělehradem a Prištinou a také regionální kooperaci. Srbské reformy se již projevují ve zvyšujícím se ekonomickém růstu a správný směr pro pokračující změnu je posílení vlády práva a více předvídatelné obchodní prostředí s lepšími službami. Důležitý moment také představuje nadcházející volba nového srbského prezidenta.¹⁵

Kosovo

Při návštěvě Kosova se vysoká představitelka setkala s premiérem, prezidentem, předsedou parlamentu a dalšími politickými lídry Kosova. Jako v předchozích státech balkánského regionu Mogheriniová zdůraznila, že je třeba výrazněji usilovat o společnou cestu k EU, což je v zájmu všech: obyvatel Kosova, balkánského regionu i EU. Pro EU je tento region prioritní a chápe ho jako investici do stability, bezpečnosti a růstu celé Evropy. Kroky, které byly podniknuty v minulém roce, dokazují, že změna je v Kosovu možná. V roce 2015 byla podepsána Stabilizační a asociační dohoda, která byla velkým úspěchem a postavila Kosovo na cestu k EU. V roce 2016 byl taktéž navržen postup pro liberalizaci víz pro obyvatele Kosova, což záviselo na dvou podmínkách. Kosovo mělo zapracovat na svém přístupu k organizovanému zločinu a tato opatření, která vláda přijala, EU zhodnotila jako dostačující. Druhou podmínkou a zároveň přetrvávajícím problémem byla ratifikace dohody o demarkaci hranic s Černou Horou. Tento problém je stále nedořešen a Mogheriniová vyzvala vládu k důslednějšímu přístupu, který by situaci skutečně ukončil.¹⁶

Vysoká představitelka promluvila taktéž na mostě v Mitrovici, symbolickém místě rozdělení Kosova. Mogheriniová zde zopakovala své myšlenky a vyjádřila naději, že se most stane symbolem usmíření a spolupráce v budoucnosti.¹⁷

Pozastavení dialogu Srbsko-Kosovo

Na základě hlasování poslanců kosovského parlamentu došlo dne 10. března k pozastavení dialogu mezi Kosovem a Srbskem. Tento dialog obecně slouží k normalizaci vztahů mezi oběma sousedními

¹⁵ ESVČ: Speech of the HRVP Federica Mogherini at the Parliament of Serbia, 03/03/2017 [cit. 2017-03-15]. Dostupný z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/21954/speech-hrvp-federica-mogherini-parliament-serbia_en.

¹⁶ ESVČ: Remarks by High Representative/Vice-President Federica Mogherini at the press conference with Isa Mustafa, Prime Minister of Kosovo, 04/03/2017 [cit. 2017-03-15]. Dostupný z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/21970/remarks-high-representativevice-president-federica-mogherini-press-conference-isa-mustafa_en.

¹⁷ ESVČ: Remarks by the High Representative/Vice-President Federica Mogherini at the Mitrovica Bridge, 04/03/2017 [cit. 2017-03-15]. Dostupný z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/21971/remarks-high-representativevice-president-federica-mogherini-mitrovica-bridge_en.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

státy, o který se výrazně zasadila EU.¹⁸ Poslanci kosovského parlamentu hlasování reagovali na zadržení bývalého velitele Kosovské osvobozené armády (*Ushtria Çlirimtare e Kosovës*, UÇK) a bývalého kosovského premiéra Ramuse Haradinaje. Srbsko ho označilo za válečného zločince a vydalo na něj mezinárodní zatykač. Haradinaj byl zatčen francouzskou policií. Soud ale ještě nerozhodl o jeho vydání do Srbska, má tak na pořadu až v dubnu.¹⁹

Návrh usnesení byl na jednání parlamentu přednesen opoziční Aliancí pro budoucnost Kosova. Usnesení, které bylo přijato 71 hlasy, požaduje:

- propuštění Ramuse Haradinaje,
- pozastavení dialogu Srbsko-Kosovo do doby, než dojde k Haradinajovu propuštění,
- kosovská vláda má požádat EU, aby přinutila srbskou vládu stáhnout obvinění a mezinárodní zatykač na Haradinaje,
- všechny kosovské instituce mají informovat a přesvědčovat mezinárodní společenství, aby odmítlo srbské požadavky na stíhání válečných zločinů na území bývalé Jugoslávie.²⁰

K dění vydala ESVČ prohlášení, v němž přijetí usnesení odmítla. Usnesení nepřispívá k normalizaci vztahů a není v souladu se závazky, ke kterým se Kosovo přihlásilo. Prohlášení zdůrazňuje, že normalizace vztahů se Srbskem je předstupeň pro pokračování přibližování země k EU a zlepšování životních podmínek pro její obyvatele. ESVČ vyzývá k pokračování dialogu a zavádění již dohodnutých opatření.²¹

Kosovský prezident Hashim Thaci rovněž oznámil, že zvažuje zřízení komise „pravdy a usmíření“, která by měla pracovat na zdokumentování nedávné i starší minulosti. Poznání by podle něj mohlo překonat hluboké rozdělení společnosti. Dle komentátorů se ale tato iniciativa objevila v době, kdy mezinárodní společenství (Soudní tribunál pro bývalou Jugoslávii v Haagu, ICTY) pokouší o hlubší vyšetřování zločinů mezi kosovskými Albánci a Srby na území Kosova.²²

Západní Balkán se stal také předmětem jednání Rady pro zahraniční věci.²³ Ministři zahraničí členských států zdůraznili evropskou angažovanost v regionu, posilování politických a ekonomických vztahů. Stěžejní jsou následující body:

- provádění reforem,
- regionální spolupráce,
- lepší informování o přínosech reforem a členství v EU,
- zaměření na společné výzvy.

¹⁸ Viz Přehled SZBP EU 2/2017, s. 4. ISSN 2533-4263. Dostupný z:

<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=108530>.

¹⁹ Kosovo MPs adopt resolution on suspension of Belgrade-Pristina dialogue. Europeanwesternbalkans.com [online], 09.03.2017 [cit. 2017-03-15]. Dostupný z: <https://europeanwesternbalkans.com/2017/03/09/kosovo-mps-adopted-resolution-on-adjournment-of-belgrade-pristina-dialogue/>.

²⁰ Resolution No. 05-R-011. Kuvendikosoves.org [online] 10th March 2017 [cit. 2017-03-15]. Dostupný z: http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/2017_03_09_Rezolutio_No_011.pdf.

²¹ ESVČ: Statement on the Kosovo Parliament's call for a suspension of the Dialogue, 09/03/2017 [cit. 2017-03-15]. Dostupný z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/22412/statement-kosovo-parliaments-call-suspension-dialogue_en.

²² REXHEPI, Kaltrina. Kosovo 'Trapped by the Past': Thaci. Balkaninsight.com [online], 1 Mar 17 [cit. 2017-03-20]. Dostupný z: <http://www.balkaninsight.com/en/article/kosovo-trapped-by-the-past-thaci-03-01-2017>.

²³ Rada EU: Outcome of the Council Meeting, 6 March 2017 [cit. 2017-03-17], s. 10. Dostupný z: http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/fac/2017/03/st07019_en17_pdf/.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

STANOVISKO BENÁTSKÉ KOMISE KE ZMĚNĚ TURECKÉ ÚSTAVY

Popis problematiky

Ústavní reforma v Turecku vede k posílenému postavení prezidenta. Vlastní ústavní změny schválil v lednu letošního roku parlament. Jejich platnost ale musí projít lidovým hlasováním (referendem), které je naplánováno na duben letošního roku. Blížící se referendum a s tím související kampaň tureckých politiků podporujících přijetí změn způsobilo diplomatickou roztržku mezi Tureckem a členskými státy EU.

K ústavním změnám se vyjádřila také Komise Rady Evropy pro demokracii prostřednictvím práva (Benátská komise). Komise v závěru svého stanoviska vyjádřila obavy z reformy, která zavede neodpovědného prezidenta bez dostatečných brzd a protiváh v systému, zaručujících, že nedojde k přeměně prezidentského systému (z hlediska formy vlády) na autokratický (autoritářský) systém (z hlediska pluralismu moci). Vedle toho Komise také výrazně kritizovala způsob přijetí ústavních reforem v parlamentu; především fakt, že opoziční politici byli v uplynulém období po pokusu o puč zatýkáni a zavražďováni. Parlamentní diskuze se podle komise nevyznačovala hodnotami, které jsou charakteristické pro liberálně-demokratické parlamentní systém. Další pochybnou náležitostí reformy je její načasování, především z hlediska vyhlášeného výjimečného stavu a vlády prostřednictvím prezidentských dekretů. Podle Komise by bylo přijetí těchto ústavních změn v rozporu s demokratickými tradicemi Turecka a mohlo by vést ke vzniku autoritářského systému v zemi.²⁴

Aktuálně

K předložené zprávě Komise vydala za EU prohlášení vysoká představitelka Mogheriniová a komisař pro rozšiřování a politiku sousedství Johannes Hahn. V prohlášení uvedli, že oceňují postoj turecké strany na pozastavení některých opatření (výjimečný stav). Zároveň ale upozornili na závěry Komise a Turecko vyzvali, aby nadále pracovalo s orgány Rady Evropy na možném řešení současného stavu. Turecko by se mělo také zříct stanovisek a postojů, které mezi ním a členskými státy vytvářejí napětí. Konání předvolebních setkání je ale zcela v působnosti jednotlivých členských států. ESVČ a EK je připravena poskytnout svoje prostředky na obnovení komunikace. Turecko i nadále zůstává partnerem v oblasti bezpečnostně-obranných záležitostí, migračních opatření a i nadále zůstává kandidátským státem EU.²⁵

²⁴ Turkey - Opinion on the amendments to the Constitution adopted by the Grand National Assembly on 21 January 2017 and to be submitted to a National Referendum on 16 April 2017, adopted by the Venice Commission at its 110th Plenary Session (Venice, 10-11 March 2017). Venice.coe.int [online], 13/03/2017 [cit. 2017-03-17]. Dostupný z: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2017\)005-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2017)005-e).

²⁵ ESVČ: Joint statement by High Representative/Vice-President Federica Mogherini and Commissioner Johannes Hahn on the Venice Commission's Opinion on the amendments to the Constitution of Turkey and recent events, 13/03/2017 [cit. 2017-03-17]. Dostupný z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/22571/joint-statement-high-representativevice-president-federica-mogherini-and-commissioner-johannes_en.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

HLAVNÍ BODY AGENDY SZBP EU

(Aktivity v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky
a vnějších vztahů EU)

K POLITICKÉMU JEDNÁNÍ V MOSAMBIKU

Popis problematiky

Mosambik v poslední dekádě zaznamenal velmi rychlý ekonomický růst. Ten lze přičítat především nově objeveným nalezištím ropy, zemního plynu a uhlí. Nicméně v důsledku strmého pádu cen zmíněných komodit se v roce 2016 dostala mosambická ekonomika do značných potíží, které se vláda snažila řešit pomocí rozsáhlých půjček ve výši kolem 1,1 miliardy USD od dvou bank sídlících v Londýně (konkrétně se jednalo o Credit Suisse a ruskou VTB). Následně ovšem nebyla mosambická vláda schopna své závazky splácet. Nastalá situace byla ještě o to komplikovanější, že si výše zmíněný finanční obnos půjčila mosambická vláda bez vědomí hlavních donorů, mezi které se řadí EU, Spojené království, Světová banka a Mezinárodní měnový fond.²⁶

Velmi turbulentní období dlouhodobě zažívá také mosambická politická scéna. Hlavními mosambickými politickými subjekty jsou vládnoucí Fronta za osvobození Mosambiku (FRELIMO) a Mosambický národní odpor (RENAMO). RENAMO je bývalou povstaleckou skupinou a v současnosti představuje hlavní opoziční politickou sílu. Právě mezi těmito dvěma subjekty probíhají dlouhodobě ozbrojené střety, přičemž předmětem sváru mezi oběma stranami jsou například spory o rozsah regionální autonomie některých provincií. V lednu 2015 se prezidentského úřadu ujal Filipe Nyusi (FRELIMO). Zdálo se, že se situace uklidní, obě strany totiž podepsaly dohodu o zastavení bojů.²⁷ Nicméně se situace nezlepšila a pokračující střety spojené s pleněním vesnic a měst, znásilňováním a vraždami, včetně těch politicky motivovaných, vedly mimo jiné k rozsáhlé migraci mozambického obyvatelstva do sousedního Malawi.²⁸

Aktuální vývoj

V červenci loňského roku EU a další mezinárodní aktéři staly mediátory při vyjednáváních mezi vládou a RENAMO²⁹ a i přes pokračující střety postupně došlo k pokroku ve snahách o zajištění míru. V únoru tohoto roku došlo k výraznému posunu ve vyjednáváních. President Filipe Nyusi a lídr opozice Afonso Dhlakama oznámili začátek nové fáze rozhovorů a rozhodli o založení mezinárodní kontaktní skupiny na podporu mírového procesu v Mosambiku. Na základě dohody mezi oběma stranami došlo k vytvoření dvou pracovních skupin, které se budou zabývat otázkami decentralizace země a armády.

²⁶ Human Rights Watch: Mozambique. Events of 2016. 2017. [cit. 2017-03-16]. Dostupné z:

<https://www.hrw.org/world-report/2017/country-chapters/mozambique>

QUINN, Ben. *Mozambique debt crisis could be first sign of global financial shockwave*. Theguardian.com [online], 27 October 2016, [cit. 2017-03-16]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/global-development/2016/oct/27/mozambique-debt-crisis-first-sign-global-financial-shockwave>

²⁷Freedom House Report: Mozambique 2016. 2017. [cit. 2017-03-16]. Dostupné z:

<https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2016/mozambique>

²⁸ SAMBA, Aurelio, Simon KAMM and Tom BOWKER. *Mozambique's Invisible Civil War*. Foreignpolicy.com [online], 6 May 2016. [cit. 2017-03-16]. Dostupné z: <http://foreignpolicy.com/2016/05/06/mozambiques-invisible-civil-war-renamo-frelimo-dhlakama-nyusi/>

²⁹ Human Rights Watch: Mozambique. Events of 2016. 2017. [cit. 2017-03-16]. Dostupné z:

<https://www.hrw.org/world-report/2017/country-chapters/mozambique>

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Jednání v institucích EU

K situaci se vyjádřila také vysoká představitelka Unie Federica Mogheriniová, která ve svém prohlášení vyjádřila potěšení nad pozitivním vývojem mírových rozhovorů a zároveň zdůraznila, že se EU bude nadále snažit být důležitým aktérem při rozhovorech o nastolení míru v oblasti.³⁰

RADA PŘIDRUŽENÍ EU-ALŽÍRSKO, SJEDNÁNÍ PRIORITY PARTNERSTVÍ

Popis problematiky

Celkový vývoj v Alžírsku byl v nedávném období silně ovlivněn nepříznivou ekonomickou situací země. V předchozím roce na Alžírsko, jehož rozpočet je z nemalé části založen na příjmech z exportu ropy (Alžírsko je od roku 1969 členem organizace OPEC), dopadl výrazným způsobem pád cen této komodity. V reakci na nepříznivou ekonomickou situaci byly pozastaveny velké infrastrukturní projekty, byly také zvýšeny daně u klíčových komodit a služeb. Úsporná opatření byla ostře kritizována opozičními stranami. Opětovný nárůst cen ropy může pozitivně ovlivnit vývoj alžírské ekonomiky, nicméně zisky z těžby této suroviny budou omezeny v důsledku dohody o omezení těžby ropy, na které se shodli členové organizace OPEC.³¹

Alžírsko, jehož drtivá většina obyvatelstva se hlásí k sunnistské verzi islámu, se navíc dle zprávy nevládní organizace Freedom House za rok 2016 potýká s rostoucím vlivem ultrakonzervativního salafistického hnutí. Bezpečnostní složky tak monitorují mešity, z nichž by se mohli rekrutovat radikální islamisté.³²

Sjednání priorit partnerství

Dne 13. března přijali zástupci EU a Alžírsko na zasedání Rady přidružení dokument Priority partnerství (*Partnership Priorities*). Text nastavuje rámec pro politická jednání a zvýšenou spolupráci mezi oběma stranami. Priority byly definovány na základě vzájemné dohody obou stran v kontextu Evropské politiky sousedství (ENP) a Globální strategie EU pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku (EUGS SZBP). Priority v kontextu vztahů mezi oběma stranami až do roku 2020 jsou následující: politický dialog, právní stát a prosazování základních práv, socioekonomický rozvoj, včetně otázky obchodních vztahů a přístupu na jednotný vnitřní trh EU, energetika, životní prostředí a udržitelný rozvoj, dialog ve strategických a bezpečnostních otázkách, a v neposlední řadě také lidská dimenze, zahrnující kulturní a mezináboženský dialog, migraci a mobilitu.³³ V průběhu zasedání byly také podepsány tři finanční dohody. Na podporu rozvoje obnovitelných zdrojů energie v Alžírsku vyčlení EU 10 milionů eur, dalších 10 milionů eur poputuje na program reformy veřejných financí a na podporu implementace asociační dohody bude uvolněno 20 milionů eur.³⁴

³⁰ ESVČ: Statement by Federica Mogherini on the new stage of the negotiation process in Mozambique, 01/03/2017. [cit. 2017-03-16]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/21685/statement-federica-mogherini-new-stage-negotiation-process-mozambique_en.

³¹ Algeria Economic Outlook. Focus-economic.com [online], 7 March 2017, [cit. 2017-03-16]. Dostupné z: <http://www.focus-economics.com/countries/algeria>

K dohodě členů OPEC o omezení těžby vizte např. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2016-11-30/opecc-said-to-agree-oil-production-cuts-as-saudis-soften-on-iran>

³² Freedom House Country Report – Algeria. Freedomhouse.org [online], 2017, [cit. 2017-03-16]. Dostupné z: <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2016/algeria>

³³ Rada EU: The European Union and Algeria adopt their Partnership Priorities, 13/03/2017, [cit. 2017-03-16]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/03/13-eu-algeria/>

³⁴ Rada EU: EU-Algeria Association Council, 13/03/2017, [cit. 2017-03-16]. Dostupné z:

<http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-ministerial-meetings/2017/03/13/>

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

K VÝVOJI V MALI

Popis problematiky

Pád Kaddáfího režimu v Libyi způsobil nekontrolovaný pohyb zbraní v oblasti severně od Sahelu. S tím souviselo také rozšíření islamistického terorismu. Ten se nevyhnul ani Mali, v němž některé islamistické organizace usilovaly o odtržení určitých oblastí od centrálního území.³⁵

V zemi působily a působí dvě výcvikové mise SBOP: EUTM Mali a EUCAP Sahel Mali. EUTM Mali slouží k trénování malijských ozbrojených složek. Mise, jejíž mandát byl započat v únoru roku 2013, má za cíl podporovat centrální malijskou vládu v obnovení bezpečnosti a stability v zemi.³⁶ EUCAP Sahel Mali byla spuštěna v roce 2015 za účelem asistovat ústřední vládě s obnovou ústavního a demokratického řádu, výcviku četnictva, policejních a vojenských jednotek. EUCAP Sahel Mali by měla být bezpečnostním složkám rovněž nápomocna s obnovením kontroly severních regionů země.³⁷

Jednání v institucích EU

Dne 8. března vydali zástupci Africké unie (AU), OSN, Hospodářského společenství západoafrických států (ECOWAS) a EU společné prohlášení vztahující se k procesu implementace Dohody o míru a usmíření v Mali plynoucí z tzv. Alžírského procesu, ve kterém pochválili smluvní strany za vytvoření dočasných úředních orgánů v administrativních regionech Kidal a Gao. Zároveň podporují smluvní strany ve snahách o vytvoření dočasné úřední moci také v regionech Taoudéni a Timbuktu. Zástupci AU, OSN, ECOWAS i EU dále vítají úspěšné ustavení první smíšené hlídky v Gaou a zároveň doufají, že ke vzniku dalších smíšených stráží v Kidalu a Timbuktu dojde bez zpoždění. Představitelé čtyř výše zmíněných stran také vítají vytvoření konzultativního orgánu zahrnujícího všechny zúčastněné strany, včetně zástupce mezinárodního vyjednávacího týmu. Zároveň vyjádřili znepokojení nad zhoršující se bezpečnostní situací především v regionech na severu a v centru země. V prohlášení také vyzývají ke zlepšení komunikace mezi státy v oblasti vedoucí ke sdílení informací o teroristických hrozbách a ke konkrétním krokům v boji proti terorismu. V souvislosti s tímto apelem představitelé AU, OSN, ECOWAS a EU vítají iniciativu zemí G5 Sahelu v boji proti extremismu.³⁸

STRATEGIE EU K SÝRII, PÁTÉ KOLO MÍROVÝCH ROZHovorŮ

Popis problematiky – mírové rozhovory v Ženevě

Již sedmým rokem trvá v Sýrii občanská válka. Násilí se pokusila ukončit dohoda o klidu zbraní v prosinci 2016, na jejímž sjednání se podílela ruská, turecká a íránská strana. Další jednání probíhala zvláště v kazašské Astaně. Připravovala se taktéž jednání pod vedením OSN ve švýcarské Ženevě.

Čtvrté kolo rozhovorů vnitro-syrských rozhovorů proběhlo ve dnech 23. února až 3. března. Na konci jednání souhlasili zástupci syrské opozice s tím, že další jednání o míru se zaměří na body

³⁵ Viz Přehled SZBP EU 4/2014, s. 9–10. ISSN 2533-4263. Dostupný z:

<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=98875>.

³⁶ ESVC: EU Training Mission in Mali, 2017 [cit. 2017-03-17]. Dostupné z: http://www.eutmmali.eu/wp-content/uploads/2016/04/Factsheet_eutm_mali_en.pdf.

³⁷ The Mission. Eucap-sahel-mail.eu [online], 2017 [cit. 2017-03-20]. Dostupný z: <http://eucap-sahel-mali.eu/en/about/the-mission/>.

³⁸ ESVC: Joint Declaration on the implementation of the Agreement on Peace and Reconciliation in Mali from Algiers Process, 08/03/2017 [cit. 2017-03-17]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/22244/joint-declaration-implementation-agreement-peace-and-reconciliation-mali-algiers-process_en

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

stanovené v rezoluci Rady bezpečnosti OSN 2254(2015) z prosince roku 2015, která navazuje na dokumenty přijaté OSN již v samém počátku syrské občanské války.³⁹ Základními principy této rezoluce jsou nutnost účasti syrských znesvářených stran a politický přechod v zemi, který bude výsledkem jednání těchto stran. Nesmí se tedy jednat o vnucení míru ze strany mezinárodního společenství. Jeho role je omezena pouze na zprostředkování jednání. Po jednání v Ženevě je tak jasné, že se v příštím kole bude diskutovat o třech oblastech mírového přechodu (plus jedné obecné oblasti):

- během následujících šesti měsíců má dojít k vytvoření modelu zahrnujícího a ne-sektářského **vládnutí**;
- během šesti měsíců má dojít k načrtnutí rozvrhu pro přípravu nové **ústavy**;
- do roka a půl mají proběhnout obecné **volby** (již podle nové ústavy), které splní standardy mezinárodního společenství a které proběhnou pod dohledem OSN; voleb se budou moct účastnit také Syřané v zahraničí.
- Mimo tyto tři oblasti stojí záležitosti boje proti terorismu a zajištění bezpečnosti a vytváření všeobecné důvěry.⁴⁰

Podle zmocněnce OSN pro Sýrii Staffana de Mistury byly také dojednány pracovní metody pro projednání každého bodu (hloubka jednání, pracovní skupiny, nemožnost jednání přerušit či nevyjadřovat se k němu, jednotlivá schválená opatření platí pouze tehdy, když s tím souhlasí všechny strany). Zmocněnec také zahájil mobilizaci syrské občanské společnosti, aby se mohla alespoň symbolicky ženevských jednání účastnit. Jedná se tak o činnost, při níž konkrétní kroky mohou být konzultovány s jednotlivci i organizacemi s cílem získat pro tato opatření širší podporu. Podle zpráv se syrská vláda snažila nastolit ještě jako samostatné téma boj proti terorismu, zatímco opoziční vyjednávači usilovali o téma konkrétního osudu prezidenta Asada.⁴¹ Jak je patrné ze zprávy zmocněnce de Mistury, otázka boje proti terorismu je jednou z obecných oblastí rozhovorů.

Páté kolo mírových rozhovorů

Dne 23. března bylo v Ženevě zahájeno páté kolo vnitro-syrských rozhovorů. Zmocněnec de Mistura zdůraznil, že i přes nepříznivý vývoj situace a nárůst vojenských aktivit v Sýrii, se všichni zástupci jednotlivých stran na těchto jednání shodují na nutnosti postoupit kupředu a stavět na výsledcích předcházejícího kola rozhovorů z Ženevy (23. února až 3. března).⁴² Důležitou součástí pátého kola rozhovorů je fakt, že se zúčastnily všechny pozvané strany a žádná

³⁹ Intra-Syrian negotiations - Key dates of the peace process. UNOG.ch [online] [cit. 2017-03-21]. Dostupný z: [http://www.unog.ch/unog/website/news_media.nsf/\(httpPages\)/E409A03F0D7CFB4AC1257F480045876E?OpenDocument](http://www.unog.ch/unog/website/news_media.nsf/(httpPages)/E409A03F0D7CFB4AC1257F480045876E?OpenDocument).

⁴⁰ Staffan de Mistura, United Nations Special Envoy for Syria Briefing to the Security Council on the outcomes of Geneva 4. UNOG.ch [online], 8 March 2017 [cit. 2017-03-21]. Dostupný z: [http://www.unog.ch/unog/website/news_media.nsf/\(httpPages\)/027728F00D254082C12580DE00485108?OpenDocument](http://www.unog.ch/unog/website/news_media.nsf/(httpPages)/027728F00D254082C12580DE00485108?OpenDocument).

⁴¹ Syrian opposition accepts UN principles at end of peace talks. Middleeasteye.net [online], 3 March 2017 [cit. 2017-03-21]. Dostupný z: <http://www.middleeasteye.net/news/syrian-opposition-accepts-un-principles-end-peace-talks-686415382>.

⁴² Transcript of standout by Staffan de Mistura, UN Special Envoy for Syria. UNOG.ch [online] [cit. 2017-03-31]. Dostupný z: [http://www.unog.ch/unog/website/news_media.nsf/\(httpPages\)/F46B53A74C9D449CC12580EE0034E3A0?OpenDocument](http://www.unog.ch/unog/website/news_media.nsf/(httpPages)/F46B53A74C9D449CC12580EE0034E3A0?OpenDocument).

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

nepohrozila opuštěním jednání.⁴³ Mezi účastníky byli zástupci OSN, zástupce Syrské arabské republiky a zástupci opozičních skupin (opoziční zastřešující komise, HNC).

De Mistura zdůraznil podstatu pátého kola rozhovorů i proto, že je vývoj pozemní situace v Sýrii stále spojen s ofenzivními a protiofenzivními útoky. Jak již zbylo zmíněno, současných jednání se zúčastnili všichni pozvaní, což de Mistura označil za znak vyspělosti a zodpovědnosti v těchto těžkých chvílích. Diskuze se vedla především v kontextu bezpečnostní situace a jejího současného vývoje. Všechny delegace dostaly příležitost vybrat si oblast témat, kterým se chtějí přednostně v rámci jednání věnovat. Adresovány ale musí být všechny čtyři oblasti (viz výše). De Mistura také uvedl, že pro vnitřní rozhovory o Sýrii je důležité, aby se zúčastnilo co nejvíce zainteresovaných stran ze země.

De Mistura se vyjádřil i k eskalujícím bojům v Damašku, Hamě a jiných místech Sýrie. Další nárůst bojů podkopává klid zbraní odsouhlasený v rámci jednání v Astaně a má zásadní negativní dopady na bezpečnost syrských civilistů, přístupu humanitární pomoci do země a rychlost politického přechodu. V tomto kontextu se vyjádřil k dopisům ministrům zahraničních věcí Iránu, Ruska a Turecka, jako třem garantujícím státům klidu zbraní v Sýrii, který byl dojednáán na konci roku 2016. De Mistura apeloval na tyto státy, aby podnikly urgentní kroky k zajištění klidu zbraní.⁴⁴

Jednání v Astaně

O odkazem na dřívější stanovisko kazašského prezidenta Nursultána Nazarbájeva, který usiloval o vlastní přínos k syrským mírovým rozhovorům,⁴⁵ proběhlo v první polovině března také jednání v Astaně. Tohoto jednání se odmítli zúčastnit zástupci opozice jako celku.⁴⁶ Dostavili se pouze zástupci některých opozičních sil. Na setkání tak nebyla zastoupena reprezentativní část opozice. Nemohlo se tedy jednat o případných návrzích k budoucímu ústavnímu uspořádání. Jediným podkladem, který přednesla vládní delegace a který se povedlo projednat, byl plán na odminování památek.⁴⁷

Strategie EU k Sýrii

Dne 14. března zveřejnila vysoká představitelka Mogheriniová ve spolupráci s EK společné sdělení Evropskému parlamentu a Radě o elementech strategie EU v Sýrii.⁴⁸ Sdělení reaguje na dosavadní vývoj, kterého se povedlo dosáhnout při jednání v Ženevě. Dále se sdělení věnuje činnosti, kterou

⁴³ Statement by the UN Special Envoy for Syria on the fifth round of intra-Syrian talks. UNOG.ch [online] [cit. 2017-03-31]. Dostupný z:

[http://www.unog.ch/unog/website/news_media.nsf/\(httpPages\)/5F6C3100FE210CD4C12580EC0038DB1B?OpenDocument](http://www.unog.ch/unog/website/news_media.nsf/(httpPages)/5F6C3100FE210CD4C12580EC0038DB1B?OpenDocument).

⁴⁴ Statement by the UN Special Envoy for Syria. UNOG.ch [online] [cit. 2017-03-31]. Dostupný z:

[http://www.unog.ch/unog/website/news_media.nsf/\(httpPages\)/7803D950A8A34C85C12580F000510088?OpenDocument](http://www.unog.ch/unog/website/news_media.nsf/(httpPages)/7803D950A8A34C85C12580F000510088?OpenDocument).

⁴⁵ Přehled SZBP EU 1/2017, s. 5. ISSN 2533-4263. Dostupný z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=100424>.

⁴⁶ Syria rebels will not attend Astana peace talks, says spokesman. Middleeasteye.net [online], 13 March 2017 [cit. 2017-03-21]. Dostupný z: <http://www.middleeasteye.net/news/syria-rebels-will-not-attend-astana-peace-talks-spokesman-122416093>.

⁴⁷ Astana talks fail to discuss constitutional commission for Syria. Middleeasteye.net [online], 15 March 2017 [cit. 2017-03-21]. Dostupný z: <http://www.middleeasteye.net/news/armed-syria-rebel-group-attend-astana-talks-1730821700>.

⁴⁸ ESVC: Elements for an EU Strategy for Syria: joint communication, 14/03/2017 [cit. 2017-03-21]. Dostupný z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/22659/elements-eu-strategy-syria-joint-communication_en.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

EU doposud v zemi vykonávala, aby pomohla řešit humanitární situaci, stejně jako politický záležitosti. Ve sdělení jsou stanoveny strategické cíle ve vztahu k Sýrii z pohledu EU:

- Jedna Sýrie, územně i společensky nedělená země, která bude zahrnovat všechny občany (nesmí dojít k rozdělení podle sektářských hranic);
- Demokratické standardy v zemi zajistí legitimní vládu, právní stát a spravedlivý a zahrnující politický systém a stát;
- Multi-kulturní země zajistí soužití jednotlivých náboženských proudů i etnik;
- Silná a bezpečná země zajistí, že se na jejím území nebudou moct rozšiřovat militantní a radikální názorové skupiny;
- Stabilita země je odvislá od stabilního ekonomického, politického a bezpečnostního prostředí, zajištění odpovídající kvality vzdělávání, zdravotnictví a podnikatelského prostředí, přátelských vztahů se sousedními státy, regionální mocnostmi i mezinárodním společenstvím.

K dosažení těchto strategických cílů EU plně podporuje jednání zprostředkované OSN. EU mu proto plně poskytuje přímou podporu (EU se podílí na dvoustranných jednáních s regionální aktéry, sousedními státy i klíčovými aktéry v zemi). Mírového uspořádání a následného politického přechodu nelze dosáhnout bez zapojení občanské společnosti. EU z tohoto důvodu zahajuje podpůrnou iniciativu směřující k zapojení občanské společnosti, navázání dialogů uvnitř syrské společnosti. I nadále bude EU uplatňovat režim omezujících opatření vůči syrským fyzickým i právnickým osobám.

Strategie obsahuje také priority EU v souvislosti s politickým přechodem v zemi. EU zdůrazňuje transformaci různých opozičních skupin do funkčního opozičního politického hnutí. EU bude i nadále podporovat tuto transformaci a politické aktivity nově vzniklého hnutí. Pouze funkční a politická opozice může zajistit silný a udržitelný politický přechod a následné udržení demokratických hodnot. Z tohoto důvodu bude EU i nadále podporovat sjednocení opozice prostřednictvím Nejvyššího vyjednávacího výboru (zastřešující organizace) a jeho dvou částí (Syrská národní koalice, Národní koordinační těleso). EU také podporuje, aby se ženevských jednání účastnily další opoziční organizace a další organizace občanské společnosti. Umírněné ozbrojené opoziční skupiny by se měly také účastnit rozhovorů za předpokladu, že se zřeknou násilné činnosti.

Podpora demokracie je klíčovým cílem. S demokracií rovněž souvisí také rozšiřování lidských práv, právního státu a podílu občanské společnosti na vládnutí. Demokracie rovněž v sobě zahrnuje přítomnost a funkčnost nezávislých médií, jimž je zaručena svoboda projevu. Syrská společnost by měla projít procesem usmíření ovšem s odpovědností konkrétních osob za spáchané válečné zločiny a zločiny proti lidskosti. Tento proces povede rovněž k vytvoření lepších podmínek pro budování míru a politický přechod.

Vedle politických a právních témat zůstane EU aktivní v zajištění humanitární pomoci (pomoc poskytovaná osobám v nouzi), rozvojové spolupráci a postkonfliktní rekonstrukci. Tato činnost bude respektovat výše uvedené principy (především územní a společenská jednotnost Sýrie). Postkonfliktní rekonstrukce společně se zapojením občanské společnosti by měla posílit syrskou společnost a vytvořit odolnost vůči případným budoucím negativním jevům. Stěžejní je vést projekty zaměřené na konkrétní společnosti a komunity a ty také do obnovy zapojit. Celistvost Sýrie je zaměřena také na udržení lidského kapitálu, důstojnosti lidí a odstranění motivů pro opuštění země (a naopak vytvoření podnětů pro návrat do země), zachování vysoké úrovně služeb pro obyvatelstvo.

EU bude usilovat o to, aby finanční prostředky na postkonfliktní rekonstrukci poskytli také ti aktéři, kteří se zasadili o rozhoření konfliktu do této podoby. EU se již teď zapojuje do plánování, které

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

provádí OSN. Již v současnosti EU usiluje o vytvoření spojeného rekonstrukčního rámce společně se Světovou bankou a OSN, aby zahájení rekonstrukce trvalo minimální čas. Členské státy jsou vyzvány k bilaterálnímu zapojení.

EU zváží následující kroky a opatření, kterými by mohla přispět k postkonfliktní rekonstrukci:

- Odstranění omezujících opatření,
- Obnovení spolupráce,
- Mobilizace finančních prostředků.

Vedle toho se EU zaměří na oblasti, které jsou klíčové i bez ohledu na dohodu syrských stran:

- Bezpečnost, bezpečnostní instituce, demobilizace a reintegrace bojovníků.
- Dobré vládnutí, reformy a zajištění služeb pro občany.
- Společenská soudržnost, usmíření a budování mírového soužití; do této oblasti EU zařazuje také snahy o bezpečný návrat běženců.
- Lidský kapitál, jeho posílení a udržení v zemi.
- Hospodářskou obnovu, vytváření pracovních míst a podnikatelských příležitostí za přispění mezinárodního společenství (Světová banka, Mezinárodní měnový fond).

EU bude hostit konferenci na podporu budoucnosti Sýrie a regionu 5. dubna v Bruselu. Spolupořadatelé konference je OSN, Německo, Kuvajt, Norsko, Katar a Spojené království.⁴⁹

Jednání v institucích EU – reakce na ženevská jednání a přijetí omezujících opatření

K jednání v Ženevě se vyjádřila také vysoká představitelka Mogheriniová. Obnovení jednání označila za nezbytný krok v hledání politického řešení konfliktu v Sýrii. Dohoda o klidu zbraní z Astany musí být plně implementována a garanti musí zajistit, že bude respektován prostřednictvím trojstranného monitorovacího mechanismu. EU nadále plně podporuje snahy zvláštního zmocněnce de Mistury v novém kole jednání. EU uspořádá 5. dubna konference na podporu budoucnosti Sýrie a celého regionu; konference se bude zaměřovat na mezinárodní podporu ženevských jednání, zajištění adekvátního financování humanitárních potřeb v regionu a posílení podpory sousedních států, které taktéž nesou břemeno konfliktu.⁵⁰

Na zasedání Rady pro zahraniční věci (FAC) 20. března byla uvalena omezující opatření na čtyři vysoce postavené armádní funkcionáře. Na seznam byli přidáni kvůli své účasti na užití chemických zbraní proti civilnímu obyvatelstvu. V současnosti jsou omezující opatření, která zahrnují zákaz cestování a zmrazení majetku, namířena proti 239 osobám, které jsou odpovědné za násilné utlačování civilního obyvatelstva Sýrie a kterým plynou výhody z režimu nebo ho podporují či jsou ve styku s těmito osobami. Současně je zmrazením majetku postihnuto 67 subjektů.

Sankce proti osobám, které podkopávají mírový proces v Sýrii, v současnosti zahrnují ropné embargo, restrikce některých investic, zmrazení aktiv Syrské centrální banky držených v EU, omezení exportu výbavy a technologií, které mohou být použity pro vnitřní represi, pro monitorování nebo zachycení internetové a telefonní komunikace. Tato opatření byla naposledy rozšířena 27. května 2016 a jsou v platnosti do 1. června 2017.

EU je nadále odhodlána hledat politické řešení pro konflikt v Sýrii v rámci schváleným OSN. Občanská válka v Sýrii nemá vojenské řešení. EU je taktéž hlavním sponzorem mezinárodní reakce

⁴⁹ EK: Towards an even stronger EU role for Syria, reinforcing EU efforts to build peace, 14 March 2017 [cit. 2017-03-21]. Dostupný z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-561_en.htm.

⁵⁰ ESVC: Statement by High Representative/Vice-President Federica Mogherinni on Syria. [online] [cit. 2017-03-31]. Dostupný z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/23335/statement-high-representativevice-president-federica-mogherini-syria_en.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

na syrskou krizi. Přes 9,4 miliardy EUR bylo EU a členskými státy alokováno pro humanitární pomoc a rozvojovou spolupráci od začátku konfliktu.

Návrh strategie EU v Sýrii bude prezentován Radě pro zahraniční věci (FAC).⁵¹

SBOP: POSÍLENÍ EVROPSKÉ BEZPEČNOSTNÍ A OBRANNÉ ČINNOSTI

Popis problematiky

Společná bezpečnostní a obranná politika (SBOP) je součástí společné zahraniční a bezpečnostní politiky (SZBP) EU a slouží k autonomnímu provádění misí EU mimo její území a v případě nutnosti by mohla vést až ke společné obraně v rámci EU. Její význam je doplněn činností Severoatlantické aliance. EU již v minulosti ale deklarovala, že by stála o posílení své obranně-bezpečnostní dimenze.

Jednání v institucích EU

K tématu posilování SBOP se vyjádřili na zasedání Rady pro zahraniční věci (FAC) také ministři obrany jednotlivých členských států EU.⁵² Ti přivítali zavádění globální strategie EU pro SZBP (EUGS) v praxi a klíčovou roli SBOP. Vyzvali k posilování SBOP, aby EU mohla hrát autonomní roli ve světové politice. Rada přivítala činnost související s Evropským obranným akčním plánem (EDAP), který byl EK představen v listopadu loňského roku, a vznik Evropského obranného fondu, posilování Evropské obranné technologické a průmyslové základny (EDTIB) a zavádění do praxe opatření ze společné deklarace EU-NATO.⁵³

Ministři se dále shodli na změně struktury krizového řízení SBOP. V rámci struktur vojenského štábu EU (potažmo ESVČ) dojde k vytvoření strategické úrovně operačního plánování a provádění nevojenských misí SBOP (civilní a výcvikové). Civilní a vojenské řízení by mělo ale postupovat ve strukturách ESVČ mnohem koordinovaněji, z toho důvodu vznikne společné koordinační podpůrné pracoviště. Zhodnocení těchto opatření má být předneseno do konce roku 2018. Vysoká představitelka byla vyzvána, aby přednesla návrh závěrů Rady k těmto opatřením.

V souvislosti s měnící se geopolitickou a mezinárodně-bezpečnostní situací ministři souhlasili s další revizí a přezkumem možností použití stálé strukturované spolupráce (dle článku 42 odst. 6 Smlouvy o EU) pro státy, které budou chtít posílenou spolupráci v oblasti obrany a bezpečnosti rozvíjet. Na této činnosti se má podílet také ESVČ a Evropská obranná agentura (EDA). Rozhodnutí o zřízení stálé strukturované spolupráce Rada opětovně projedná v květnu 2017.

Rada přivítala iniciativu členských států při vzniku mechanismu koordinované roční revizi obrany (*Coordinated Annual Review on Defence, CARD*). Tento mechanismus je zaměřen na sdílení potřeb a kapacit jednotlivých obranných politik členských států, politické závazky a jejich naplňování. Mechanismus je zcela na dobrovolném základě. CARD má umožnit zviditelnit požadavky a závazky, jejich naplňování a přilákat tak občanskou pozornost k tomuto tématu a sdílet zkušenosti a potřeby. Role v mechanismu CARD by měla být dána EDA a ministři obrany se měli scházet minimálně jednou za dva roky.

⁵¹ EK: Use of chemical weapons in Syria: EU imposes sanctions against 4 high-ranking military officials. . [online] [cit. 2017-03-31]. Dostupný z: <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/03/20-chemical-weapons-syria/> .

⁵² Rada EU: Outcome of the Council Meeting, 6 March 2017 [cit. 2017-03-21], s. 3–9. Dostupný z: http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/fac/2017/03/st07019_en17_pdf/.

⁵³ Viz Přehled SZBP EU 11/2016, s. 16–17. ISSN 2533-4263. Dostupný z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=108721>.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Kromě obranné dimenze by SBOP měla posílit také civilní složku, používání misí a nástrojů SBOP. Civilní složka by se měla také více propojovat s činností OSN (kompatibilita a interoperabilita). Rada uvítala nástroje SBOP pro posilování a výstavbu kapacit obranné politiky v partnerských státech. Dále ministři vyzvali k další práci na revizi nástrojů EU pro rychlou reakci (bojové skupiny), včetně financování těchto nástrojů. Zcela stranou stojí probíhající činnosti přezkumu mechanismu Athena.

Vysoká představitelka má do května letošního roku přednést strategickou revizi SBOP s ohledem na EUGS. Ministři dále ocenila probíhající práce na struktuře plánování a velení SBOP, posilování obranně-průmyslové dimenze a s tím související revizi potřeb a požadavků, kterou vykonává EDA.

UKRAJINA: PRODLOUŽENÍ MISE OBSE, PRODLOUŽENÍ UPLATŇOVÁNÍ OMEZUJÍCÍCH OPATŘENÍ

Popis problematiky – prodloužení mise OBSE

Na zasedání Stálé rady OBSE⁵⁴ 16. března ve Vídni bylo konsenzuálně odsouhlaseno roční prodloužení mandátu Zvláštní monitorovací mise OBSE na Ukrajině (SMM Ukraine).⁵⁵ Mandát tak byl prodloužen až do 31. března příštího roku, přičemž na období od 1. dubna letošního roku až do v současnosti schváleného konce mise byl odsouhlasen rozpočet mise ve výši 105,5 milionů eur.⁵⁶

V reakci na prodloužení mandátu vyjádřila EK misi silnou podporu. Prostřednictvím Nástroje EU přispívajícího ke stabilitě a míru (*Instrument contributing to Stability and Peace; IcSP*) poskytne EU také finanční podporu ve výši 3 milionů eur. Tyto finanční prostředky budou využity na oblast satelitního snímkování, které umožňuje důkladný monitoring situace v oblastech, do kterých nemají pracovníci OBSE přístup. Dále umožňuje podrobně zmapovat škody na infrastruktuře a také pohyb lidí a vybavení. Tato finanční podpora určená na satelitní snímkování doplňuje již existující projekty financované prostřednictvím IcSP, v rámci kterého byly již dříve vyčleněny prostředky na nákup technologií (např. bezpilotní vzdušné dopravní prostředky, kamery na noční vidění) zajišťující lepší monitoring situace na Ukrajině.⁵⁷

Prodloužení omezujících opatření EU

Dne 13. března prodloužila Rada platnost omezujících opatření namířených proti určitým osobám a subjektům majícím podíl na akcích, které ohrožují teritoriální integritu, suverenitu a nezávislost Ukrajiny. Platnost opatření, jež mají podobu zmrazení prostředků a zákazu cestování dotčených

⁵⁴ Stálá rada OBSE je politický a rozhodovací orgán na úrovni stálých představitelů 57 členských států organizace, který je zodpovědný za každodenní agendu OBSE. Schází se pravidelně jednou týdně ve Vídni.

⁵⁵ Mise byla odstartována v březnu 2014 na základě žádosti ukrajinské vlády. Jedná se o neozbrojenou, civilní misi působící ve všech ukrajinských regionech. Její hlavní úloha spočívá v objektivním monitoringu situace na Ukrajině a v činnosti vedoucí k usnadnění dialogu mezi zúčastněnými stranami.

OBSE: OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine, 2017 [cit. 2017-04-05]. Dostupné z:

<http://www.osce.org/special-monitoring-mission-to-ukraine>

⁵⁶ Mandate of OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine extended by one year to 31 March 2018. OSCE.org [online], 16 March 2017 [cit. 2017-04-06]. Dostupný z: <http://www.osce.org/chairmanship/305466>.

⁵⁷ EK: European Union provides further satellite imagery support to the OSCE Special Monitoring Mission in Ukraine, 24/03/2017 [2017-04-05]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-729_en.htm

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

osob, byla prodloužena do 15. září letošního roku. V současnosti se tato restriktivní opatření vztahují na 150 fyzických osob a 37 subjektů.⁵⁸

Kromě výše zmíněných omezujících opatření vůči určitým osobám a subjektům zavedla EU také hospodářské sankce (tyto sankce mají platnost do 31. července 2017) namířené na konkrétní sektory ruské ekonomiky a také opatření (v platnosti do 23. června 2017) v podobě výrazných omezení v ekonomických vztazích s Ruskem ilegálně anektovanými územími Krymu a Sevastopolu.⁵⁹

STANOVISKO ESVČ K DEMONSTRACÍM V RUSKU A BĚLORUSKU

Demonstrace v Ruské federaci

V neděli 26. března v Rusku proběhly největší protesty od přelomu let 2011 a 2012. Protikorupční demonstrace, které svolal opoziční předák Alexej Navalnyj, proběhly až v 80 ruských městech, přičemž jen ve 20 z nich byly úřady povoleny. Nejvíce lidí vyšlo do ulic v Moskvě, podle ruského ministerstva vnitra 8000 lidí, některé zdroje ovšem hovoří až o 20 000 protestujících. Policie stovky demonstrantů, včetně Alexeje Navalného, pozatýkala.⁶⁰

K dění v Rusku se vyjádřila mluvčí ESVČ. Dle ní byl zásah policie v rozporu s ruskou ústavou garantovanými svobodami vyjadřování a pokojného shromažďování. V prohlášení vyzvala čelní představitele Ruské federace, aby dodržovali své závazky a neporušovali základní lidská práva. Zároveň také vyzvala k propuštění zadržených pokojných účastníků demonstrace.⁶¹

Demonstrace v Bělorusku

O den dříve 25. března proběhly v Minsku demonstrace proti novému dekretu prezidenta Alexandra Lukašenka, jenž nařizuje zdanění nezaměstnaných, kteří nejsou zaregistrovaní na úřadech práce. Navzdory protestům Lukašenko na svém nařízení trvá. Protestů se zúčastnilo na 700 osob, okolo 400 z nich bylo zatčeno. Demonstrace proti hospodářské a sociální politice prezidenta Lukašenka probíhají v Bělorusku již od poloviny února.⁶²

Mluvčí ESVČ označila zásah policie za neadekvátní a porušující práva na vyjadřování a pokojné shromažďování. Zároveň vyzvala k okamžitému propuštění nespravedlivě zadržených demonstrantů. Dle prohlášení se vzájemné vztahy mezi Evropskou unií a Běloruskem budou

⁵⁸ Seznam osob a subjektů, na něž se omezující opatření vztahují vizte zde:

http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/03/pdf/20170313-list-of-designated-persons-and-entities_pdf/

⁵⁹ Rada EU: EU prolongs sanctions over actions against Ukraine's territorial integrity until 15 September 2017, 13/03/2017 [cit. 2017-04-05]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/03/13-eu-sanctions-ukraine-integrity/>

⁶⁰ HN: Rusko zažilo největší protesty za poslední roky. Opoziční předák Navalnyj dostal pokutu 20 tisíc rublů a 15 dní vězení, 26/03/2017 [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: <http://zahranicni.ihned.cz/rusko/c1-65672490-ruska-policie-zadrzela-v-moskve-opozicniho-predaka-alexeje-navalneho-tisice-lidi-vysly-do-ulic>

⁶¹ ESVČ: Statement by the Spokesperson on the anti-corruption demonstrations across the Russian Federation, 27/03/2017 [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/23477/statement-spokesperson-anti-corruption-demonstrations-across-russian-federation_en

⁶² Oliver Sálus. V Bělorusku zatkli šéfa opozice a 400 dalších lidí při demonstracích proti Lukašenkovi, 25/03/2017 [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: <https://www.seznam.cz/zpravy/clanek/v-belorusku-zatkli-sefa-opozice-masivni-demonstrace-pokracuji-29374>

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

odvíjet v souvislosti s tím, zda budou běloruské autority respektovat univerzální základní svobody, lidská práva a principy právního státu.⁶³

MOLDAVSKO-UKRAJINSKÁ DOHODA O DODÁVKÁCH ELEKTŘINY, ZPRÁVA O ASOCIAČNÍ DOHODĚ

Popis problematiky

Energetika a zásobování elektřinou je stěžejní vnitropolitickou záležitostí Moldavska. Země se většinou spoléhá na dodávky elektřiny, které vyrábí tepelná elektrárna Cuciurgani v separatistickém regionu Podněstří. Elektrárnu vlastní firma s ruskou vlastnickou strukturou. Od roku 2014 je zastavena dodávka elektřiny z Ukrajiny kvůli krizi na východě země.⁶⁴ V březnu letošního roku zahájila moldavská vláda proces hledání nového dodavatele elektrické energie do země. Vedle končící smlouvy na dodávky elektřiny hrála významnou roli cena za dodanou elektřinu. Dodávky navíc proudily z Podněstří přes prostředníka.⁶⁵ K 1. dubnu byla podepsána smlouva mezi ukrajinskou zprostředkující firmou DTEK Trading a státem vlastněnou moldavskou firmou Energocom, která zajišťuje vnitrostátní dodávky energie. Smlouva zajišťuje dodávky na rok. Podle pozorovatelů zůstává i nadále problematické, že smlouva nezajišťuje dodávky napřímo, ale přes zprostředkovatele.⁶⁶

Sjednání takové dohody je ale v příkrém rozporu s tím, co prezentuje loni zvolený moldavský prezident Igor Dodon ze Socialistické strany. Ten uvedl, že Moldavsko Rusku zaplatí podněsterský dluh za zemní plyn.⁶⁷ Sjednaná dohoda ale přitom má potenciál omezit podněsterský, potažmo ruský vliv na energetickou situaci v zemi. Sbližování politiky moldavského prezidenta Dodona s ruskou stranou není patrné pouze v rétorické rovině. Socialistická strana (PSRM) Igora Dodona podepsala v polovině února letošního roku smlouvu o spolupráci se v současnosti nejsilnější stranou Jednotné Rusko. Smlouvu podepsala předsedkyně Socialistické strany Zinaidy Greceanîiová a předseda Jednotného Ruska Dmitrij Medvěděv.⁶⁸ Smlouva obsahuje také ustanovení o osobní spolupráci poslanců za Socialistickou stranou s poslanci Jednotného Ruska, spolupráci municipalit pod vedením starostů za Socialistickou stranu. Dále také smlouva podporuje pozorovatelský status Moldavska při Euroasijské unii.

⁶³ ESVČ: Events in the run up to and during today's Freedom Day in Belarus, 25/03/2017 [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/23471/events-run-and-during-todays-freedom-day-belarus_en

⁶⁴ Moldova. Energy-community.org [online] [cit. 2017-04-05], s. 131–132. Dostupný z: https://www.energy-community.org/portal/page/portal/ENC_HOME/DOCS/3829148/20A812F63653314AE053C92FA8C00236.PDF.

⁶⁵ NICA, Virginia. Moldova Pays High Price for Power Games. Balkaninsight.com [online], 08 Mar 17 [cit. 2017-04-05]. Dostupný z: <http://www.balkaninsight.com/en/article/moldova-pays-high-price-for-power-games-03-07-2017>.

⁶⁶ POPȘOI, Mihai. Moldova-Ukraine Energy Deal Upsets Russia by Cutting Transnistria Out. Jamestown.org [online], Eurasia Daily Monitor, Vol. 14, Issue 45, April 3, 2017 [cit. 2017-04-05]. Dostupný z: <https://jamestown.org/program/moldova-ukraine-energy-deal-upsets-russia-cutting-transnistria/>.

⁶⁷ Viz Přehled SZBP EU 1/2017, s. 7. ISSN 2533-4263. Dostupný z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=100424>.

⁶⁸ VLAS, Cristi. Moldova Socialists to sign cooperation agreement with "United Russia" party. Moldova.org [online], February 13, 2017 [cit. 2017-04-06]. Dostupný z: <http://www.moldova.org/en/moldova-socialists-sign-cooperation-agreement-united-russia-party/>.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Diverzifikace zdrojů energie probíhá také mezi Moldavskem a Rumunskem, kde je ve výstavbě plynovod spojující stávající síť se sítí členského státu EU.⁶⁹

Jednání v institucích EU

V polovině března letošního roku vydala vysoká představitelka Mogheriniová společnou zprávu s komisařem pro rozšiřování a politiku sousedství Johannesem Hahnem o postupu zavádění opatření vyplývajících z podepsané asociační dohody.⁷⁰ Zpráva oceňuje současnou vládu a její reformní činnost, která byla zintenzivněna po výzvě v závěrech Rady z února loňského roku.⁷¹ I přes tuto činnost je ale třeba, aby vláda zvýšila úsilí při zavádění opatření dotýkajících se přímo jednotlivých občanů. Zpráva proto zdůrazňuje zlepšení právního státu, podnikatelského prostředí, odstranění systémové korupce a nepředvídatelné tvorby veřejných politik. EU oceňuje odhodlání moldavské vlády. Vedle toho se Moldavsko aktivně podílí na výkonu některých společných postojů v rámci SZBP (například ve výcvikové misi EUTM Mali působí jeden moldavský vojenský důstojník). Zpráva dále obsahuje konkrétní zhodnocení následujících oblastí:

- Právní stát, lidská práva a dobré vládnutí;
- Zahraniční a bezpečnostní politika;
- Svoboda, bezpečnost a spravedlnost;
- Obchodní záležitosti;
- Hospodářský rozvoj;
- Spoje, energetika, klimatické změny, ochrana životního prostředí a civilní ochrana;
- Mobilita osob;
- Finanční asistence.

V první polovině roku 2017 má proběhnout revize asociační agendy na léta 2017–2019. Proběhlé reformní kroky vlády společně s prioritami dle EU by měly být do této revize zahrnuty.

LIBYE, JEDNÁNÍ S AU

Situace v Libyi

Klíčový aspekt, který v současnosti ovlivňuje stabilitu Libye, představuje kontrola ropných polí a především zařízení na její zpracování a vývoz do světa. První polovina března přinesla vytlačení vojenských jednotek Libyjské národní armády, kterou tvoří jednotky generála Haftara a s ním spřátelené další vojenské jednotky a skupiny, od některých ropných zařízení v oblasti ropného púlměsíce (Syrtský záliv, pobřeží země mezi východolibyjským Bengházíem a středolibyjskou Syrťou). Jednotky generála Haftara brzy získaly pod svou kontrolu ztracené pozice⁷² a na začátku druhé poloviny měsíce obsadily veškerá zařízení ropného průmyslu v oblasti ropného púlměsíce.⁷³

⁶⁹ NICA, Virginia. Moldova Pays High Price for Power Games. Balkaninsight.com [online], 08 Mar 17 [cit. 2017-04-05]. Dostupný z: <http://www.balkaninsight.com/en/article/moldova-pays-high-price-for-power-games-03-07-2017>.

⁷⁰ ESVČ: Association Implementation Report on the Republic of Moldova. Brussels, 10. 3. 2017 [cit. 2017-04-05].

Dostupný z:

https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/association_implementation_report_on_the_republic_of_moldova_2017_03_10_final.pdf.

⁷¹ Přehled SZBP EU 2/2016, s. 8–9. ISSN 2533-4263. Dostupný z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=81554>.

⁷² Forces of east Libya strongman Haftar concede loss of oil port. Middleeasteye.net [online], 4 March 2017 [cit. 2017-04-03]. Dostupný z: <http://www.middleeasteye.net/news/forces-east-libya-strongman-haftar-concede-loss-oil-port-468435040>.

⁷³ Libya's oil: Troops loyal to Haftar seize control of all facilities. Middleeasteye.net [online], 15 March 2017 [cit. 2017-04-03]. Dostupný z: <http://www.middleeasteye.net/news/libya-oil-crescent-haftar-577404677>.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

Sněmovna reprezentantů, kterou mezinárodní společenství v minulosti podporovalo proti Všeobecnému národnímu kongresu, sídlící ve východolibijském Tobruku zrušila dohodu o sjednocení Národní ropné společnosti.⁷⁴ Podle pozorovatelů je nynější trend známkou toho, že se libyjská krize začíná postupně proměňovat v soupeření o přístup k ekonomickým zdrojům v podobě ropy. Generál Haftar touto činností usiluje o získání finančních prostředků pro převahu nad mezinárodně uznanou vládou národní shody premiéra Fáize Sarrádže se sídlem v Tripolisu. S pokračující situací dvouvládí, které ve výsledku vede k panujícímu bezvládí v zemi, vzrůstá také pravděpodobnost vojenského angažmá sousedního státu. Dle komentářů je pro generála Haftara nutné stabilizovat ty části země, které v současnosti ovládá, a spoléhat na podporu sousedního Egypta. Přitom Haftar v polovině února odmítl egyptskou iniciativu jednat s Farrádžem a překonat dvouvládí v zemi.⁷⁵

Země je mezinárodními i nevládními organizacemi označována za klíčový bod využívaný k odjezdu běženců a migrantů do Evropy z Afriky i Blízkého východu. V zemi proto fungují pobočky mezinárodních organizací zaměřujících se na asistenci vysídleným osobám,⁷⁶ běžencům i migrantům. Dle statistik Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) se v období od prosince 2016 do února letošního roku nacházelo v zemi přibližně 380 tisíc migrujících osob.⁷⁷

Jednání s libyjskými institucemi se účastní také členské státy EU na dvoustranné bázi. Itálie se snaží o sjednání dohody s vůdci libyjských kmenů nacházejících se v jižní části země o ochraně jižní hranice. Jednání, které proběhlo na přelomu března a dubna, se účastnil také zástupce vlády národní shody. Dohoda by měla znamenat zapojení těchto kmenů k větší spolupráci s libyjskými institucemi. Jednání bylo tajné a znění ještě nebylo zveřejněno.⁷⁸

Jednání v institucích EU – společné prohlášení kvartetu

Dne 18. března proběhlo v egyptské Káhiře zasedání OSN, EU, Africké unie a Ligy arabských států k Libyi (nově vzniklý formát kvartetu). Zástupci mezinárodních organizací přijali společné prohlášení.⁷⁹ Kvartet zdůraznil svrchovanost, nezávislost, územní celistvost a národní jednotu Libye a jejích institucí tak, jak to bylo sjednáno politickou dohodou v Skhiratu. Politický přechod v zemi musí být plně pod kontrolou Libyjců, kteří sami musejí o něj usilovat. Nedávné dění v oblasti ropného půlměsíce nepřispívá ke stabilizaci situace. Ekonomické zdroje země patří všem obyvatelům. Kvartet dále odsoudil nedávné násilné střety v hlavním městě a vyzval vládu národní

⁷⁴ Dopusud se sídlo Národní ropné společnosti nacházelo v Tripolisu. Ropná zařízení, která ovládala Libyjská národní armáda, spravovala pobočka Národní ropné společnosti se sídlem v Benghází. Na aktivity této pobočky se ale vztahovaly mezinárodní sankce.

Libya's oil: Troops loyal to Haftar seize control of all facilities. Middleeasteye.net [online], 15 March 2017 [cit. 2017-04-03]. Dostupný z: <http://www.middleeasteye.net/news/libya-oil-crescent-haftar-577404677>.

⁷⁵ PUSZTAI, Wolfgang. How Haftar lost the oil ports - as Libya moves closer to uncontrolled break-up. Middleeasteye.net [online], 7 March 2017 [cit. 2017-04-03]. Dostupný z:

<http://www.middleeasteye.net/columns/struggle-over-oil-crescent-could-make-or-break-libya-1038298981>.

⁷⁶ IOM uvádí, že kvůli vnitřní nestabilitě a bojům, které v zemi začaly v roce 2014, se rovněž značné množství libyjských občanů muselo uchýlit ze svých domovů.

⁷⁷ DTM Libya – Migrant Flow Monitoring Statistical Report Dec-Feb 2017. Globaldtm.info [online], March 28th, 2017 [cit. 2017-04-04]. Dostupný z: <http://www.globaldtm.info/dtm-libya-migrant-flow-monitoring-statistical-report-dec-feb-2017/>.

⁷⁸ Italy brokers deal with Libyan tribes to help curb migrant influx. Middleeasteye.net [online], 2 April 2017 [cit. 2017-04-04]. Dostupný z: <http://www.middleeasteye.net/news/italy-brokers-deal-libyan-tribes-help-curb-migrant-influx-2063522462>.

⁷⁹ ESVČ: Libya: Joint Communique, 18/03/2017 [cit. 2017-04-04]. Dostupný z: https://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/final_joint_communique.docx.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz

jednoty, aby získala nad situací kontrolu. Současnou situaci nelze vyřešit vojenskou cestou. Zároveň se může nestabilita země v podobě teroristických útoků přesunout do sousedních států. Kvartet zdůraznil svou asistenci při uvádění dohodnutých opatření ze Skhiratu v praxi, v souladu s relevantními rezolucemi OSN. Členové kvartetu jsou připraveni poskytnout svou podporu všem snahám o stabilizaci v souladu s činností OSN. Africká unie rozšířila svůj nejvyšší výbor pro Libyi o sousední státy; ministři výboru navštíví Libyi v dubnu letošního roku. Podobnou činnost o uhlazení konfliktu vyvíjí také Liga arabských států. Kvartet ocenil především finanční podporu EU, která směřuje na budování vnitrostátních institucí a zavádění opatření proti nelegální a neřízené migraci a trasám převaděčů a pašeráků. Kvartet se shodl na posílení aktivit v oblasti správy hranic a podpory libyjských úřadů v této oblasti.

Po jednání kvartetu vysoká představitelka Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku Federica Mogheriniová uvedla, že stabilizaci Libye EU neposuzuje pouze z hlediska zastavení migračního toku do zemí jižní Evropy. EU se podílí na financování opatření v oblasti zdravotnického sektoru, vládnutí, bezpečnosti, civilní ochrany, občanské společnosti, mládeže a vzdělávání. Vysoká představitelka dále uvedla, že na základě komunikace s ruským ministrem zahraničí Sergejem Lavrovem sdílí EU pohled s Ruskem na řešení libyjské krize.⁸⁰

Jednání s Africkou unií

Den před jednáním kvartetu se sešla vysoká představitelka Mogheriniová s předsedou komise Africké unie (AU) Moussa Fakím Mahamatem v etiopské Addis Abebě. Mogheriniová naznačila společné oblasti zájmu – udržitelný rozvoj, mír a bezpečnost, multilateralismus. Regionu, které jsou z pohledu obou organizací stěžejní, jsou dle Mogheriniové a Fakím Mahatamy Sahel, Čadské jezero a Africký roh, a to z pohledu míru a bezpečnosti, hospodářského rozvoje, energetiky, zemědělství, infrastruktury a zaměstnanosti se zvláštním zřetelem na lidská práva a rovnost příležitostí. Mogheriniová zdůraznila, že v současnosti EU a její členské státy přispívají až 80 % finančních prostředků na projekty uskutečňované AU.

Na konci letošního listopadu proběhne summit EU a afrických států v nigerském Abidžanu. Tématem summitu má být mimo jiné zvýšení soukromých investic z evropských států na africkém kontinentě.⁸¹

Vysoká představitelka Mogheriniová oznámila společně s komisařem pro mezinárodní rozvojovou spolupráci Nevenem Mimicou poskytnutí finančních prostředků ve výši 120 milionů EUR jako finanční příspěvek na fungování mise AU v Somálsku.⁸²

⁸⁰ ESVČ: Remarks by the High Representative/Vice-President Federica Mogherini during the press conference following the Quartet Meeting on Libya, 18/03/2017 [cit. 2017-04-04]. Dostupný z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/22990/remarks-high-representativevice-president-federica-mogherini-during-press-conference-following_en.

⁸¹ ESVČ: Remarks by F.Mogherini following her meeting with the Chairperson of the African Union Commission, Moussa Faki Mahamat, 17/03/2017 [cit. 2017-04-04]. Dostupný z: https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage/22962/remarks-fmogherini-following-her-meeting-chairperson-african-union-commission-moussa-faki_en.

⁸² EK: EU reinforces cooperation with the African Union and announces new peace building support of €120 million, 17 March 2017 [cit. 2017-04-04]. Dostupný z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-646_en.htm.

Kontakt:

Martin Kuta, tel. 2305, email: kutam@psp.cz

Štěpán Pecháček, tel. 2226, email: pechacek@psp.cz